

Előfizetési feltételek:

Szétküldéssel
 helyben vagy vidékre postán:
 Egy hóra 40 kr.
 Negyedévre 1 frt — kr.
 Félévre 2 frt — kr.
 Évesre 4 frt — kr.

Kiadó-hivatal:

Kossuth Lajos-utca, (Biharmegyei
 takarékpénztári épület), hova a hirdeté-
 sek és az előfizetés-díjak küldendők.
 Egyes szám ára 7 kr.

HÉTFŐI

ÉRTESÍTŐ

TARSADALMI HETILAP.

Hirdetések díja:

6 hasábos peticiorért egyezér . . . 6 kr.
 Háromszor és többször 4 kr.
 Nyitlér 4 hasábos peticiorért . . . 20 kr.
 Bélyegdíj minden hirdetés és
 nyitlérért 30 kr.
 Reklamok soronkint 1 frt.

Szerkesztési iroda:

Kossuth Lajos-utca (Biharmegyei
 takarékpénztári épület).

Kéziratok vissza nem küldetnek.

A föld betegei.

Budapest, január 31. (A „H. É.” ered. táv.)
 Száz magyar ember gyült össze, közös tanácsko-
 zásra az ország minden vidékéről.

Egyszerű paraszt szellemek, akiknek mind-
 egyike egy-egy elégedetlen, fenyegetően sutto-
 gó néposztályt képvisel.

Talán még iskolába sem jártak és mégis ékes-
 szóló valamennyi, mert nem hazáról, nem absz-
 trakt eszméről, hanem az önző, jóllakás után vá-
 gyódó gyomorról van szó . . .

Csak helyeselhetjük, hogy a budapesti rendőr-
 kapitányság semmi akadályt nem gördített a szo-
 cziálisták tegnapi kongresszusa elé, mert úgy tart-
 juk, hogy a nyílt tanácskozások, — melyek soha
 sem nélkülözik a higgadt komolyság színezetét —
 kevésbé veszedelmesek, mint a szunyony alá fojtott
 panaszhang.

Az ország minden vidékének „szociálistái”
 képviseltették magukat a kongresszuson, de leg-
 nagyobb számban jöttek Szeged és Békés-Csaba
 vidékéről.

Az értekezlet hangja szokatlanul komoly volt
 és semmi botrány meg nem akasztotta rendes fo-
 lyásában.

A legtöbb szónok a tőke ellen beszélt és an-
 nak arányos felosztását követelte.

A legnagyobb izgalmat egy hódmező vásár-
 helyi szocialista panasza okozta.

Az említett képviselő ugyanis elpanaszolta,
 hogy mily igazságtalanul bánnak el a szegény nép-
 pel a csongrádmezei püspökség földjeinek szét-
 osztásánál.

Igy a szónok szerint gazdag bérlők a földeket hol-
 danként 11—12 forintjával kapják, míg a szegény
 embertől huszonnöt — negyven forintot is el-
 kérnek egy hold földért. Azonkívül még oly válo-
 gatott rosz földeket kapnak bérbé, melyek mit
 sem teremnek és így a legnagyobb nyomornak
 vannak kitéve, minden szorgalmunk dacára is.

Az ülés reggel 8 órakor vette kezdetét és a
 legesudálatraméltóbb kitartás mellett folyt szünet
 nélkül délután 2 óráig.

Az elnök ezután a tanácskozást másnapra
 halasztotta.

H I R E K.

A mágnás kaszinó hetvenedik éve.

Budapest, január 31. (A „H. É.” ered. táv.)
 A Kossuth utcai hideg eleganciájú palotában
 nagy volt tegnap a sürgés-forgás. Fontos és lé-
 nyegtelen mágnások raja öntötte el a fénymázos
 termeket. Hetven éve már, hogy Széchenyi meg-
 alapította a kaszinót és nem az ő vétke, hogy
 nem az lett belőle, a mire alapítói vártak.

A mai napokban megszoktuk már a kaszi-
 nót a konzervativizmus védvőjének tekinteni,
 melynek derült eleganciájú termeiben kelt
 szárnyta először a sötét reakció.

Örvendünk kell tehát a tegnapi gyűlésnek
 mely oly elődött választott a kaszinónak, aki al-
 kalmasan ösmert szaoadeivüése, szabad gondol-
 kozásmódja fölbátorít bennünket egy új óra el-
 jöttének reménységére.

Az ülés elején gróf Eszterházi Miklós
 utódjaul maga helyet Sziláry József koronaórt
 ajánlotta lelkes szavakban méltányolva annak
 érdemeit.

Mielőtt a szavazásra mentek volna át, Ilk
 Mihály egyleti titkár olvasta föl az évi jelentést,
 mely szerint legutóbb a kaszinónak 731 tagja
 volt. A múlt millenáris évben megszavazott 1000
 forintnyi adományokat a kaszinó 14 különféle
 hazai kulturális intézet között osztotta szét.

Végül elhatározták még, hogy a Széchenyi
 lakomát február hóban, jövő vasárnap tartják meg.

*** Munka elől a halálba.** Böszörményi Lajos a tanyájáról pár nap előtt egy
 fiatal legényt hozott be a városba, hogy a ház
 körül végezze a hetesi teendőket. Tegnapelőtt meg
 is bizta, hogy vágjon föl néhány hasáb fát, a fiu
 azonban elkeseredve válaszolta:

— Hej nem nekem való a favágás. Nehéz
 munka az nagyon!

Gazdája megintette tunyaságáért és figyelmez-
 tette, hogy ha így viseli magát, nem tarthatja
 tovább a háznál. A hetes, kinek csak keresztnévét
 ösmerik eddig, a feddést nagyon szívére vehette,
 mert tegnap reggel gazdájának közepütszai lakásán
 a padlásán fölakasztotta magát. Midőn
 megtalálták, már halva függött a gerendáról egy
 czukorspárgán.

*** Selyem Ágnes Aradon.** Tegnap este
 került színre Aradon Szilárdy Elek „Selyem Ág-
 nes” című szimüve. A közönség egészen megtöl-
 tötötte a színházat és számtalanszor kitapsolta a
 szerzőt. A szindarab minden tekintetben nagy
 sikert aratott. Az aradi írók és hírlapírók a szerző
 tiszteletére az előadás után bankettet adtak.

*** A Szigligeti Társaság matinéja.**
 Előkelő, nagobbára hölgyekből álló közönség töl-
 tötötte meg tegnap délelőtt a jogakadémia diszter-
 mét a Szigligeti Társaság matinéja alkalmával. Az
 első felolvasó Gyálóky Lajos volt, aki egy
 nagyobb tanulmányából mutatott be „az ember-
 cizmél egy szép részletet. Utánna Nagy Márton
 r. tag olvasta föl Bölöny József néhány szép
 népdalát. Bölöny népdalaival lapunk másik
 részébe bővebben foglalkozunk. A szép költemények
 valamint a felolvasás zajos tapsot keltett. Végül dr.
 Adotján Ármán, a társaság fáradhatlan buzgalmu
 titkárija olvasott föl egy szellemes, könnyed cse-
 vegést a csunya nőkről. Felolvasását, mely a ké-
 nyes kérdést mindvégig érdekfeszítően és kellem-
 ten tárgyalta, a közönség zajosan megjelenezte.

*** Bosszuálló szerelmes.** Lapunk olvasói
 emlékezhetnek még azon szerelmi drámára, mely
 múlt év október 23-án látszódtott le. — Pol-
 gár Ferenczné komédiáti illetőségű asszony, még
 évekkkel ezelőtt szerelmi viszonyt kezdett Bíró János
 szintén komédiáti legénnyel. Az asszony annyira
 bomlott a legény után, hogy ott hagyta urát, kivél
 jó módban, nyugodtan éldégtél s teljesen összeadta
 magát a legénnyel. Hiába hivta vissza ura, nem
 hallgatott sem a kérő szóra, sem három kis gyer-
 meke sirására Mialatt pedig a legényt besorozták
 a huszárokhoz, ide is követte. — Elállott szolgál-
 latba s úgy tartotta fenn magát. Azonban a huszár
 gyerek, — ki fiatalabb is volt jóval az asszonynál,
 — megunt a boldogságát s csakhamar tapasztalnia
 kellett a menyecskeének, mint hidegűl el jobban-
 jobban szeretője. A mellett a féltékenység ördöge
 is mind jobban kezdte gyötörni, mert észrevette,
 hogy vetélytársa is akaót már. — Azonban szer-
 tője több ízben felszólította volt, hogy hagyja el
 Gyulát. — Szeptember 23-án ott hagyta szolgál-
 tát, s egy szobát bérelt ki a Körösparton, s még
 ugyanaznap délben találkoztán a legénnyel fel-
 szólította, hogy este látogassa meg új lakásán.
 Ez immel-ámmal megígérte, hogy elmegy. A

midőn pedig elváltak, az elkeseredett asszony
 látván, hogy szerelmében csalódott, elment egyik
 vaskereskedésbe s revolvert vett magának azzal a
 szándékkal, hogy ha szeretője hűtlenségéről positiv
 bizonyítékot nyer, — azt meglövi. Este nem győz-
 vén várni a legényt, eléje ment, a kit egy leány-
 nyal beszélgetve talált. E miatt összekocczant vele,
 de aztán szinleg megbéküve, elvitte a legényt la-
 kására. Így egy darabig beszélgetett s a huszár
 elálmosodott, ledőlt az ágyra, ott elszunyadt. Pol-
 gárné pedig elővette a revolvert és szeretője fejére
 lött azon szándékkal, hogy aztán magát is meglövi.
 A kis — 7 mm. — revolver golyója azonban a
 legény koponyáján meglapult, a felriadt legény pe-
 dig az asszonyt lefegyverezte. A huszár sérülése
 nem volt nehéz, úgy hogy 10 nap alatt meggyó-
 gyult. A tárgyaláson a fogházban nehéz betegséget
 kiállott, teljesen megtört asszony mindent beismer
 sirva mondotta el szerencsétlen szerelmének egész
 történetét. — A gyulai törvényszék szándékos em-
 berölés büntetettének kísérletében mondotta ki bü-
 nösnek és 3 évi fegyházra ítélte, melyben úgy ő,
 mint a kir. ügyész megnyugodott.

*** Áldor Juliska kétvilágításban.** Mi
 nagyváradiak, akik érdeklél olvassuk az ösmé-
 seinkről irt kritikákat, blzonyára csodálkozni fogunk,
 ha az alábbi két kritikát elolvassuk, melyek a két
 kolozsvári lapban jelentek meg.

Igy az „Ellenzék” a következőkép ír Áldor
 Juliska szultánjáról:

A „Szultán” ismét bevonult színházunkba. Ez
 így magában nem volna fontos. De míg a török
 szultánnak mindig kisebb-kisebb lesz birodalma:
 addig az Áldor Juliska szultánjának birodalma
 mindig nagyobb lett tegnap este, míg végre egé-
 szen meghódította a közönség szívet. S a közönség
 a szultánnak fölötte nyert győzelmét demonstrálta
 is erőlyesen, a mennyiben a művésznőt felvonások
 után, sőt nyílt szinen is számtalanszor megtapsolta.
 S ki tapsolt? A páholyok és támlásszékek intelli-
 gens közönsége. Ez talán csak jelent valamit? a
 szép elismerést Áldor Juliska megérdemelte. Ő
 csakugyan rátermett erre a szerepre. Valóban bájos,
 poetikus jelenség volt; egészen otthonosan és ter-
 mézetesen mozgott a török bugyogóban; élenken,
 ügyesen játszott; énekével pedig bebizonyította,
 hogy milyen biztosan és könnyen játszik a leg-
 magasabb hangokkal is: egyszerűval öntudatos és
 intelligens művésznőnek bizonyult. Forrai Ferike
 Roxelant sok ügyességgel játszta. Szépen énekelt,
 bár az első felvonásban nem volt teljesen hang-
 jánál.

Viszony a „Kolosvár” ugyanezen estéről a
 következőket írja:

A czimszerepet S. Áldor Juliska játszta. Játéka
 meglehetősen élénk volt, csak poézis nem volt
 benne; az éneke pedig, főképp ha valami nehezebb
 rész fordult elő, telve volt hamis hangokkal. A kipi-
 kopi-t megismételtette a karzat s így kétféle kipi-
 kopi-ban volt részünk, mindakettő másképen volt
 hamis.

Forrai Ferike (Roxelane) bájosan játszott. Dalai
 pompásan sikerültek, s így kárpótolva voltunk
 azért, a mit a Szultán nem nyújtott.

Iparos ifjak vasárnapja. Nagy érdek-
 öds mellett folyt le tegnap az iparos elem szel-
 emi niveaujának emelése végett létesített aktuális
 felolvasás és előadásoknak imár 11-ik vasárnapja.
 Ezen szerencsés kezekkel vezetett czyklus méltán
 kiérdemli a „népszerű” jelzőt, mert legyen az idő-
 járás bármilyen abnormis, a hálás hallgatóság ba-
 rometerja mindig az érdeklődés fokát mutatja. A
 tegnapi előadást is mintegy 150 főnyi közönség
 hallgatta, kiknek figyelmét Váraljai Sándor ta-
 nárnak igen időszerű értekezése az 1867-iki ki-
 egyezésről kötötte. Ezzel kapcsolatban még azt fej-
 tegette, hogy mennyiben képezi a paragmatika

sanctio újabb állami életünk alapját. Az ügyes előadót zajosan megjelenezték.

* **A reklám netovábbja.** Budapesten egy négy oldalas lapocskát jelent meg »Budapesti visszhang« címmel. A ezimben még semmi különös sem volna, hanem az érdekes, hogy minden cikke, a tárcza, vezércikk, országgyűlés, hívek, táviratok mind oda konkludálnak, hogy a legjobb festő szappan a Maypole Soap.

Igy mutatványnak érdekes a következő távirat:

Föllázadt háremhölgyek.

Konstantinápoly, január 29. (Saját tudósítónk távirata.) Ma este híre terjedt, hogy a Csiragan palotában merénylet történt a szultán ellen. Ebben a formában a hír nem felel meg a valóságnak, de annyi tény, hogy a szultán háremhölgyei szám szerint 184-en összeveszttek és **roppant zajjal behatoltak a szultán dolgozó szobájába.** A hölgyeladás oka ártatlan dolog: a *Maypole Soap* festőszappan. Nehány odalisk hozatott magának e csodaszertű festőszerből és naponként 4—5 más és más színű toletben pompázott. A többiek, azt hívték, hogy a szultán őket elhanyagolja és csak ezeknek hozat új ruhákat, összebeszéltek és nagy verekedést rögtönöztek. Az eunuchok alig tudták szétválasztani a hevesvérű hölgyeket, kik aztán a padisah elé mentek panaszsra. Itt aztán kiderült, hogy a nagy ur egyformán költ valamennyire, de a praktikusabb természetűek megszerezték a *Maypole Soap* ot. A félreértés kiderülvén, a szultán pár ezer láda festőszappant rendelt meg egy budapesti cégnek.

Táviratok.

Vesztett ebek garázdálkodása.

Budapest, január 29. (A „H. É.“ ered. táv.) Szombaton történt, hogy egy vesztett kutya a fővárosba 10 embert mart meg. A kutyát agyonüttették. Most újabb vesztett kutya garázdálkodásáról kapunk hírt. A fővárosba újabb 2 vesztett kutya csatangolt. Az egyik a váci köruton, Török Pál cipész legényt, a másik a Duna partján Toni György napszámot mart meg. A kutyákat agyonverték.

Elöntött utcák.

Budapest, január 31. (A „H. É.“ ered. táv.) Valóságos árvíz volt ma délután a VI. kerületben levő Komitzer, Eötvös és a szomszédságban levő utcákban, hol egy közép nagyságú vízvezeték cső megpedt. A víz felóra alatt elöntötte ezeket az utcákat, úgy hogy az emberek nem járhattak ottan. A víz a pince helyiségekbe is hatolt. Jó időbe került míg a vizet az utcákból el lehetett takarítani.

A „HÉTFŐI ÉRTESÍTŐ“ TÁRCZÁJA.

Una Poenitentium.

— Elbeszélés. —

— A „Hétfői Értesítő“ eredeti tárczája. —

Irtá: **Gozsdu Elek.**

Az üllői-úti vámvonalon kívül, a város kórház előtt e-terülő fiatal kis park egyik padján vártam a szent-lőrinczi vonat elindulását.

Kellemes juliusi délután volt. A park fiatal fái, bokrai között haragos zöld gyepen, a fény és az árnyék bizzar foltjai váltakoztak. A fényes levegőben, a reszkető napsugarak hullámain néhány özöndék lepke és égszínkék iris kergetődzött, időnkint föllebneve a magasba. Ugy tetszett, mintha földobott virágok lettek volna.

A kórháztól balra terjedt a fővárost gyűrű gyanánt befogó friss, pázsitos erdő. Távolról az hinné az ember, hogy az erdő a kórházhoz tartozik. A hűvös árnyék, sűrű bokrok, a selymes, magas fü alól ide hallatszik a kaboczkák egy hangú czipelése, a tarka harkályok kopogása, a pintyek kedves füttentése. A fák fölött, a fényes napsugár özönben uszik, libeg lány, hajlékony mozdulatokkal néhány fiatal vércse. Csengő nevetésre emlékeztető hangot adnak néha, mintha örülnének.

Titokzatosnak, hallgatagnak látszik a zöld erdő. Barangolásra, pihenésre hívnak a sötét árnyékok.

Milyen jó annak, a ki egyedül lehet a fák alatt; gyönyörködhetik a fény és árnyék szeszé-

Együtt a halálba.

Budapest, január 31. (A „H. É.“ eredeti táv.) A pénteki szerelmi dráma két halottját: Miethery Anna Klárát hetfőn délután temetik el a román konzulátus költségén. Stegermann Bernardó holttestét pedig Drezdába viszik és ott temetik el.

Az ipartanodai bizottság ülése.

A „Hétfői Értesítő“ jó hírnévnek örvendő ipariskolánk ügyeivel többször foglalkozván, az iparoktatásnak véli szolgálatot tenni, ha az iparisk. bizottság f. hó 28-án tartott ülésének tárgyát bővebben ösmerteti.

Ugyanis Nagyvárad város tanácsa a községi iskolai felügyelő igazgató munká s hatáskörére kidolgozott szolgálati szabályzatot az ipariskolai bizottságnak véleményes jelentéstétel céljából adta ki, hogy a felügy. igazgató hatásköre kiterjeszhető volna-e s mily mértékben a közs. iskolaszék hatósága alá nem tartozó másnemű iskolákra, mint a minők az ipar-, a keresk., tanonc-, a női kereskedelmi stb. iskolákra is?

Az ipariskolai bizottság adatokért fordult az ország több oly városához, hol a felügyelet kérdését szabályozottuk vélte.

Ragány János elnök a kiküldött ad hoc bizottság egyhangú megállapodása gyanánt terjedelmes és minden irányban kiterjedő jelentést terjesztett elő, melyből kivonatossan közöljük a következőket:

A felügyeletet két szempontból tartja elbírálandónak s megoldandónak s pedig a) gazdasági s pénzügyi szempontból az egységes felügyeletet kívánatosnak tartja b) paedagogiai módszertani s ügykezelési szempontból azonban az érintett szakintézetek belső munkájának intenzívebbé tételére eskis a minél hatályosabb szakfelügyeletet tekinti célravezetőnek.

A felügyeletnek általánosítását, mint az a közs. elemi iskolákra jelenleg fennáll, úgy az említett szakiskolák, mint a közs. iskolaszék fennhatósága alatt álló intézetek jövőjére határozottan hátrányosnak mutatja ki.

A most szervezett s a jövőben még kiterjesztésre váró szakfelügyelet — mint az ipariskola fokozatos fejlődésének előfeltétele az iparoktatás összes tényezői által örömmel üdvözöltetett; de ezen több rendbeli újabb keletű szakfelügyeleti fórumoknak olyannal való szaporítása, mely a szakfelügyeletet ismét az általános féléterelné vissza, melyből pedig kiemelni szükségesnek mutatkozott, a szakoktatásnak ezen egészség-s fejlődését mozdítaná elő. Utóbbi esetben a vezetés bonyolodottsága magát azon intézményt zavarhatná ki a szükséges nyugodt munkálkodásból, mely intézmény az eddigi vezetés mellett

épen Nagyváradon — mint azt bivatott felügyelői és az orsz. kiállításon bemutatott eredmények bizonyították — elősmert működésével az iparoktatásnak oly megbecsülhetlen szolgálatokat tett s mely intézményre N. várad büszkén utalhat, mint olyanra, mely eredményes oktatásért s helyes vezetésért a legelső egyike ak bizonyult s a kiállítás bíráló bizottsága által a legmagasabb kitüntetéssal részesített.*)

A kiküldött szűkebbkörű bizottsághoz beérkezett adatok a bizottságot még inkább meggyőzték álláspontjának helyességéről, mert pl. Aradon, hol szintén van közs. iskolafelügyelő, az ipariskolák annak hatásköréhez nem tartoznak. Ugyanezen szakirányzatnak látszik hódolni a fővárosi tanács, melynek átirata szerint a főváros egyelőre az elemi isk. szakfelügyeletet kívánja külön megoldani. Ugyanezen irányzatnak adott kifejezést Halász Ferencz, a kultuszminiszteriumból, ki a magyar paedagogiai társaság legutóbbi ülésén a tanfelügyeletet iskolaszakok szerint akarja külön választani s ugyancsak Dr. Verédi K. fővárosi tanfelügyelő, ki a tanfelügyeletet még Halásznál is hatályosabbá kívánja tenni.

A szűkebb körű bizottság által részleteiben is tárgyalt memorandum egy más kérdésre is kiterjeszkedik. Ugyanis az ipariskolához a rendes rajztanárok heti 24 órára alkalmaztatnak és amennyiben a tanárok a törvényileg kötelezhető ezen óraszámban az ipariskolába beosztathatók nem volnának, a tanerőt az iparisk. bizottság előzetes beleegyezése mellett s az általa kijelölendő óraszámban a közs. másnemű iskolában is tanítani kötelezettek. — Jelen esetben két tanerő heti 4—4 órában a polgári leányiskola összes rajtanitást vehetné át, a polg. fiu iskolához alkalmazott rajztanár pedig minden idejét saját intézetének szentelni.

Az érintett beosztás az ipariskolai tanerőknek kellő foglalkoztatását bizonyítja és pedig jóval erősebb arányban, mint az az iskolában általában szokásos vagy mint az péld. a községi iskolák többi tanerőire nézve tényleg fennáll, hol az értesítő adatai szerint a tanerők legnagyobb része heti 16—20 órán át, sőt egyesek 13—15 órán vannak foglalkoztatva és hol a törvény szerint kötelezhető teljes óraszámban csak kivételesen s csak rendkívüli okokból egy-egy tanerő van igénybe véve.

Végül a felügyeletnek gazdasági s pénzügyi szempontból való egységesítését nevezett bizottság nem a községi iskolai felügyelő igazgató részére s más célból alkotott szolgálati szabályzatban, hanem egy egészen külön álló szabályzatban kívánja megvalósítani, melynek megalkotása a különböző intézetek felügyelő bizottságának és vezetőségének együttes hatáskörébe fog tartozni. **K. M.**

*) Az ipariskola eredményes oktatásért. Szűcs Izso pedig helyes irányu vezetésért lett kitüntetve. Szerk.

lyes játékaik; nézheti a tarka bogárkák járását, a vad virágok nyílását; elmerenghet a felhők bizzar alakzatain, s meg érezhet ez alatt lelkében egy leírhatatlan szép költeményt, melyben a hangulat még nem szűrődött érzéssé, gondolattá, mely észrevétlenül mulik el, miként a napsugár.

Nyugalmas, csendes erdő!

Ünnepélyes vasárnapi csend volt itt a kórház tájkán. Tisztán lehetett hallani, a mint a parton tul, pengős sarkantyus csizmákban elléptetett valami huszár, s aztán ismét az az ünnepélyes vasárnapi csend, a midőn az ünnepélyes hangulatát önkéntlenül átviszi minden tárgyra. Ugy tetszik, hogy a kövezet tisztább, az épületei vonalai nyugodtabbak, az emberek barátságosabbak; hogy ma mindenki jólakott, mindenki pihen, s hogy a ragyogó nap sugaraival a szegény emberek is versenyt mosolyognak.

Az általános nyugalom tudatának szeliden imponáló hatalma megérintett engem is és én egy percze elfelejtettem, hogy a velem szemben lévő kózkórház karbolos levegőjében sebes, fekélyes emberek szenvednek, hogy odabenn, az irgalmaság e fényes templomában, a láthatatlan rém, az élet irgalmatlan ellensége a tüzes karu, forró lehelletű láz leskelődik az ágyak körül, s vad fanasztikus álmokat festvén a följuyított agyvelőkbe, kimeríti az idegeket, fölforrálja a vért, kifárasztja a szívet és megemészti azt a nyomorult, gyöngye kis életet.

Eszembe jutott, hogy a betegek ma tiszta köntösöket kaptak: hogy a rokonok és barátok a pihenés napján meglátogatták őket, hogy ma ott

is volt öröm, ölekezés, a gyöngéd szeretetnek könyben való kicsordulása, hogy odabenn mindenek meg van mosva, s úgy tetszett nekem, hogy mind az a nyomor, a mi ebben a palotában, nem csupán kétségbejött.

A barátságos palota a maga széles, nyitott ablakaival, a homlokzatra helyezett és az irgalmas szamaritánust ábrázoló szobor csoportozat, a mint a fégyes napsugarak megvilágították — az előkelő tisztaság az épület körül, az impozáns csend, a mely a kimélet érzetét ébresztette az áhitat hangulatával fölemelt.

A kórházból egy harmonium hangjait véltem hallani. Közlebb mentem az épülethez s láttam, a mint kórház egyik földszintes termébe az irgalmas nének fehér szárnyas lőkötőkkel csendesesen gyülekeznek, s némán egymás mellé térdepelvén, az imapadokon helyett foglalnak.

Ugy tetszett nekem a távolból, mintha az apácák vaiamennyien testvérek lettek volna.

Egyik arca olyan volt, mint a másik. Szelid, fehér ábrázata volt valamennyinek, Gyöngéd, törékeny babáknak véltem őket, melyek az automaták egyformaságával mozognak. Lesütött szemekkel térdeltek egymás mellé, csendesen nesztelenül, s egyforma, kecses mozdulattal vetettek keresztet. Olyanok voltak, mint egy csoport sorba állított liliumvirág.

A rosarium egyformán volt a viaszfehértégű tekerve, s valamennyien egyformán tartották kezükben a fekete bőrbe kötött vörös vágású kis imakönyvet.

Egyiknek arcán sem vettem észre valami sa-

A polgármester lemondása.

△ A kis ősz ember, aki nem tud uralkodni saját idegein, de erős kézzel tudta közel negyedszázadig kormányozni egy nagy províncz főváros ezer heterogen elemét, hősies erővel tudott megállani elvei mellett hosszú és küzdelmes harczaiban; a kis szürke ember megunta a herce-hurczát és lemond.

Igy hírleli ezt a krónika.

Hát bizony más idöket élünk, más csilágok járnak. A lassu, megfontolt konzervativizmus helyébe jött a gyors szárnyakon repülő szabadelvűség; sebesebb ma még a fantáziának a röpte is, mint húsz év előtt.

Es a városi közgyűléseken mind élénkebben csapdossák a haladás hullámai a konzervativizmus régi, de szikla-erős várát.

Mind nagyobbak lesznek a küzdelmek, melyek valamely újabb intézmény megvalósítását célozzák, az igények mind éheesebbek lesznek; minden megváltozik, de Sal Ferencz megmaradt mindenkor a józan, takarékos, a körülményekkel számoló polgármesternek.

Am helyes, hogy a közgyűlésen immár szóhoz jutottak a gyors haladás képviselői, de két élű fegyver ez, mely mértéktelenül talán vesztét okozhatja a városnak.

Kell, hogy a néha a légvárak szférájában röpülő haladást megfékezze utjában a józan konzervativizmus, kell, hogy a fantáziát kiegészítse, realizálja a számítás.

Es hogy Sal Ferencznek ebben mily óriási szerepe volt, azt megmutatja azon körülmény, hogy — még mindig halad e város.

Valljuk be őszintén, hogy nagyobb jóakarát a Sal Ferenczé, aki féltékeny gondolat őrizi Nagyvárad anyagi viszonyait midőn építésről van szó, mint azoké, akik gyakran reális alap nélkül merülnek el a tervezetések világában.

Igaz, akadály volt ő mindig, ahol féltelen iramodásnak indult az ujitási kedv, de oly akadály volt ez, mint a fék a meredélyen lefutó kerekeken.

Hogy mi következménye lehet a számítás nélküli építkezésnek, azt most sirta el Székesfehérvár városa, melynek állandó színháza tegnap likvidált. Távolról sem áll

szándékunkban Nagyváradra vonni a következtetést ez esetből, de azért szükségesnek látjuk megjegyezni, hogy ha Székesfehérvárnak lett volna oly körültekintő, számító polgármestere, mint a mi Sal Ferenczünk, akkor talán nem volna állandó színháza, de esődjese sem! . . .

. . . Reméljük, hogy Sal Ferenczben ismét győzni fog a város iránt érzett szeretete egyéni inlokai fölött. Hisszük, hogy be fogja látni, mily égető szüksége van most reá — az ujitások küszöbén — Nagyváradnak. Reméljük, hogy ez egyszer megtagadja önmagát és ami sohasem volt, ez egyszer nem lesz konzekvens és nem mond le.

Bölyny József költeményei.

Egy izléssel kiállított verskötet hagyta el a napokban a sajtót „Vadvirágok” czimen.

Érdeklőlvástuk végig a kötetet annyival inkább, mivel szerzője régi jó ismerősünk, színházunk egykori intendánsa, — kitől már évekket ezelőtt néha megjelent egy-egy költemény fővárosi vagy vidéki lapokban.

Most, mikor csak úgy özőnével terem a poeta és nap-napután hozza nyilvánosságra boldog-boldogtalan szellemének szüleményeit, hogy azután rövid néhány hónap alatt ismét feledésbe merüljön, mindig bizonyos kellemetlen érzéssel vesszük kezünkbe az újabb meg újabb versköteteket s már előre tartunk attól — hogy kárba vesztett fáradság lesz a mit rá pazaroltunk. De hála istennek másként van ez Bölyny költeményeinél. Eddig elszórtan megjelent csinos, hangulatos költeményeiből bizvást következtettük, hogy örvendetes jelenséggel lesz dolgunk, s e föltevésünkben nem is csalódtunk.

Mindössze harmincz költeményt találtunk e kötetben, tehát Bölyny nem is tartozik azok közé sem, kik ugyancsak halomszámra öntik a verseket s az Arany János poeta receptje szerint mindent megénekelnek, a holdsugártól a szék lábáig; gyöngy, harmat, lilium, szellő, sugár, villám nem igen zavarják az ő költeményeit, melyek egyszerű, hamisítatlan érzelmeket tolmácsolnak.

S ha jellemezni akaróknak gondolatvilágát, költészetét, ugyanarra az itéletre jutnánk, mint a mit előbbi soraink kifejeznek. Nem veszi fel ő a mai toéták sokasait, kik ciklusokat szentelnek soha nem látott idealok emlékének, nem énekel meg minden jelentéktelen eseményt, igazán csak akkor szólal meg, mikor hangulata van. A magyar népdalköltészet terén már alig lehet egy-egy egészséges darabot találni, a modern szentimentalizmus, a műdal jött divatba s épen azért örülünk e kis kötetnek, mert Bölyny meg-meg csendíti azt a hangot, melyet oly jól esik hallanunk: az egyszerű magyar népdal hangját.

Van az ő költeményeiben is egy vonás, mely nem egészen egyező népdalköltészetünk sajátágával, az a melancholicus hangulat, melyet legtöbb költeményében megtalálhatunk; de megvan egyszersmint a másik főérdem, mely mellett ezt a tisztán egyéni sajátágot elfeledjük, s ez: a mesterkéletlenség, a keresetlenség, mely hatását soha sem téveszti el. Ime egy példa;

De búsan szól . . .

De búsan szól a furulya,
Juhász-bojtár sirva fujja;
Bus a legény, bus nótája;
Hogy elhagyta a rózsája.

Ne keseregi juhász-bojtár,
Egy hűtlenért ugy sem nagy kár.
Nagy a világ keres másat,
Ne egészen a bubánat . . .

De hiába járnál-kelnél,
Hű szeretőt ugy sem lelnél,
Hű csak egy volt, — az is régen
Ott piben a faluvégen . . .

Az „Hosván” című költeménye az érzések közvetlensége által ragad meg; sőt balladáit is mind figyelemreméltó alkotások; legsikerültebb közülök a „Gulyás Eszti” című, melyet ide is iktatunk.

Gulyás Eszti.

Az ugrai vén gulyásnak
Nagy a baja, buja,
Elveszett az uraságnak
Legszebb hat tinója.
Hej, de ennél a szívén rág
Nagyobb bánat néki,
Ha egy legény háza körül
A virágot tépi.

Faluvégi fonókában
Nagy a vigság, láрма;
Gulyás Eszti szeretőjét
Szivszakadva várja.
A csillag is egytől-egyig
Megjött már az égen,
A gulya is, a gulyás is
Elaludtak régen.

Faluvégi fonókába
Az a beszéd járja:
„Gulyás Eszti szeretőjét
Már hiába várja;
Elveszett a szép hat tinó
Az apja kárára,
Nem telik már viganóra
Czifra pántlikára” . . .

játos, egyéni vonást. Mindegyik egészséges volt és szelid; mindegyik alázatosnak es elszántnak látszott s valamennyinek az arca angyali tisztaságot fejezett ki. A vidámság derűje, a lehangoltság árnya nem érintette ez arcokat. A fáradság éles vonásai, a kimerültség pettyhűdsége nem látszóttak rajtuk.

Üdék, frissek voltak. A hófehér homlokukendő, a főkötő keményre vasalt jobbra balra elálló szárnyai, a vérpíros keskeny, félig nyitott ajkak szüzes kokettséggel, bizarr varázslattal elbűvöltek.

Az arcokon az érzéseknek és indulatoknak semmi nyoma. A kibékülés, az elszántság a normalis világtól és hiúságaitól való teljes függetlenség megszentelt nyugalma áradt a bátor, hideg szemekből.

A lelkekben élő, elevenné lett idealizmus fényeskedék szép arcaikon. Legyőzték a hiúság vágyait, diadalmas harczot vltanak a szív és vér hatalmával; letépték szép testeikről, gyermekded lelkeikről az élet ezer kötelékeit és felülemelkedvén a földi javak utáni vágyakon, elhárították maguktól a gyönyörök varázslatait — megölték lelkükben az „én” összes földi érdekeit, s keresztény létükre elérték a pogány nirvana eszményi régióit.

Szépek, üdék, frissek voltak valamennyien. Csak a meggyőződés vagy a mánia hatalma alatt végzett munka széppiheti így meg az embert.

Ezek a durva, disztelen, szürke köntösekbe öltözött szelid ábrázatu leányok tehát azok, a kik nem ismerik az undort, a halál félelmét a kiknek elég erősek az idegeik, hogy naponkint lecsukják

a meghaltak megtört fényü, — nyitva maradt szemek.

Ezek azok, kik a tifúszbeteg átizzadt ingét a ragály félelme nélkül levetik, a kik a himlőtől nem féltik férő, sima, hideg bőrüket. Megmossák a részegen behozott ember betört fejét, s nem undorodnak a pálinka- és borszagu lehelettől, Térden állva imádkoznak a haldoklók mellett, megsimítják izzó homlokát; vigasztaló beszéddel enyhítik a reménykedő phtysikus utolsó óráit, s csak akkor hazudnak, midőn a meg nem valósulható remények ápolásában a jövő tavasz langyos lehelletéről, aranyos sugarairól, illatos válságairól beszélnek a haldoklónak.

Szépek, üdék, frissek voltak valamennyien.

Imára gyűltek az apácák. A rosarium egyformán volt a viaszfehérségű kezekre tekerve, s valamennyien egyformán tartották kezeikben a fekete bőrbe kötött vörösés vágású kis imakönyvet.

A földszintes terem nyitott ablakain át a harmónium lágy kísérete mellett, szaporán és alt hangon az apácák ájtatos éneke hangzott ki. Tiszta csengésű, édes, lágy dallam aolt ez, himnuszszerű menettel, naiv egyszerűséggel. Az erőteljes alt hangok plastikussá tették az egyszerű cantilínált, szint, erőt adva neki. Lemondás, bizalom, hit, imádság volt benne kifejezve.

A dallam ugy tetszett nekem, miutha a legszublimebb istennek hozott áldozat lett volna, s ugy képelem, hogy a dallam árjai feihangzanak áthathatlan, megfoghatatlan magasságban, a hova az ember szeme nem ér, s hogy ott a végtelen

ürben a csodás égi testeknek hirt visznek, rólu a mi szenvedéseinkről, a mi idealizmusunkról, ez egyetlen szép hóbortról, a mely az embert a vltág legnemesebb bolondjává teszi.

A dallam teljes harmoniává áradt, ömlött és láthatlan csodás hatalmával fölemelt a képzelet lágy, engedelmes szárnyaira, melyek sima, zöldszínű tengeren át enyhe tájakra, csodás növényzetű szigetekre vittek, a hol fehérbe öltözött, halgatag barátságos arczu, szelid tekintetű embereket láttam s a kik valamennyien, ugy tetszett nekem, az irgalmas nénik testvérei.

A szelid dallam teljes hangjaival, édes harmoniájával, áradt, ömlött a szüzes szép apácák piros ajkairól.

Véletlenül a hűvös erdő felé néztem.

A magas fü között letaposot gyalogösvényen jött az erdőből a khór felé, lassu léptekkel gondatlanul tekintve maga elé, egy leány. Fialat volt. Alig lehetett több husz évesnél. Időközönként megállott mintha várt volna valakit, miközben hosszsan nézett az erdő felé, s aztán a kezében tartot pipacs-virág bokréttával játszadozva ismét közelebb jött.

Mezitláb volt és rongyos, foszányos volt a szoknyája, viganója. Piros kendő fődte a finom csontu, gönbölyü fejét. A kendő klssé az arczáb volt húzva. Gömbölyü nyaka körül három sor tarka üvegyöngy volt tekerve.

Lassu léptekkel közele dett a kórház felé. A sarkon megállt és figyelni kezdett. Meghallotta az apácák énekét és okos, nagy szemeit tágra nyitva. Bronzszínű, sovány arca mintha megdermedt volna,

Gémeskúti határszélen.
Sirva zug a nádas,
Gulyás Eszti nap-nap után
Arra felé jártas,
Gólya madár szárnya csattan,
A tó vize rebben;
Hetven éves vén sirásó
Nem temethet szebben . . .

Bölyny két kedvencz költőjétől Coppée Ferencztől és Sully Prudhommetól fordított le néhány költeményt igen sikerülten, úgy, hogy azt a hatást gyakorolja ránk, mintha eredeti volna. Különösen sikerült ezek közül a »Viszhang« Coppée Heine hasonczimű versére emlékeztető költeményének fordítása.

A viszhang.

(Coppée Ferencz.)

Igy kiáltottam egy napon:

„Ha bánatom kitarhatom,

Megenyhülend-e kebelem?

A viszhang azt felelte: „Nem!“ —

„Hogy élek, ha nyomor fed el,

Mint eltakar a szemfedél?

S ha bánatom majd egy gyűl?”

A viszhang felelt: „Egyedül.“

„Ha nyugóz a sors vas keze

S szívem fellázad ellene,

Nyugalmat merre, hol talál?”

A viszhang így felelt: „Halál“ . . .

Ezek után mondhatjuk, hogy Bölyny József kicsiny verskötetete, mely őszinte, versekben tolmácsolja érzelmeit, hivatott ember munkája, a ki nem azért pengeti a lantot, hogy poétának nevezzék, hanem azért nevezik poétának, mert isten adott nekik egészséges tehetséget s ezt elég hiven igazolják azon költeményei, melyeket »Vadvirágok« czímen bocsátott nyilvánosságra. (b. á.)

Az örök kérdés.

Nagyvárad, január 31.

Minden nemzetnek, minden kornak meg volt a maga ideálja a teremtés ékeességéről — a nőről; minden vallás és tudomány külön dogmákat tanított az emberi nem szebbik feléről — az asszonyról; minden ember más és más hitben ringatta magát; minden költő és művész más és

más alakban képzelte el magának a legszebb talányt, a nő kérdést: mégis örök kérdés marad ez az utolsó ítélet trombitájának harsány szaváig. Nevét és lényét a nyelvnek legesodálatosabb, legválogatottabb kifejezéseivel díszítik, a dicsérő és kitüntető jelzők legnagyobb gazdagságával halmozzák el, róla szól a legtöbb ének, őt isteníti a legremekesebb művészi alkotások beláthatatlan serege.

Es mégis az asszony helyzete sohasem felelt meg a szerető, becéző, elismerő, kitüntető felfogásnak. A művészetek története felemelte, kitüntette az asszonyt, ellenben az élet minden korban nyersebb, durvább és prózaiabb volt hozzá. A művészet asszonya ideál, az életé mindig rab-szolgá volt; a költészet istenítette, az élet a konyhába űzte, vagy a mezei munkát végeztette vele; a tudomány örök csodának ismerte, az élet közönségesen bánt vele. Még a világtörténet nagy korszakában is, a troubadourok, a lovagok női kultuszában is elnyomás volt osztályrésze.

A keresztény hit a szeretet szimbolusmául tekintette, de az élet a szenvedés és türelem koszorúját nyújtotta neki. A humanizmus emancipálta, de megtagadta önállóságát: a civilizáció felemelte, kifejtette egész méltóságában, de elibe állította gáttal a prudériát. A modern kor asszonyát egy argus őrzi, az etiquette s mégis szabadnak hiszi magát; egy szeszélyes zsarnok igazta le: a divat szabadságáról beszél; egy titkos ellenség veszi körül; a hipokrizis s mégis nyitnak, őszintének véli helyzetét. Voltaképen a nő hypokrizisa maga a prudencia az etiquette s a divat, csak a hypokrizis szolgáló leányai. Ezek a modern asszonységek sárkányai s rájuk gondolva magyarázatot kapunk a mithikus mesevilág elátkozott királyleányáról, bilincsben őrzött szüzekről, négy fal közé temetett asszonyokról. Feltámad lelkünkben a mesebeli királyfi aki megszabadítja az elátkozott, elbűvölt, bilincsbe vert, eltemetett leányt, mikor levágja a sárkány hét fejét, keresztül megy az erdők tűzén, szétrombolja az elbűvölt várkastélyokat. Ez a modern mesében kölcsönöskért lovag fogja

megmenteni a hypokrizis bűvölete alól a modern asszonyt. A neve rövid, mindenki ismeri, de senki sem ismeri jól: szabadságnak hívják.

Az asszonyok szabadsága, a modern kor megfejtendő feladata, az asszonykérdés problémája.

Istenítjük a szabadságot, istenítjük az asszonyt, de rá sem merünk gondolni, hogy az asszony szabadságában is istenit lássunk. Félreértjük a szabadság értelmét s ezzel néhány századdal hátrább helyezük asszonyainkat.

De lássunk néhány példát.

Egy fiatal leány felügyelet nélkül nem mehet ki, de nekünk szabad az anyja oldalán haladó leánykát kiméltlenül szemmel tartani, reá fenhangon megjegyzéseket tenni, sőt szemjatekkal inzultálni is. Ha az a fiatal leány egyedül mehetne ki, nekünk nem volna szabad szembenézni vele, vagy megjegyzéseket tenni rá. Magányosan utazó hölgynek a női szakaszban kell helyet foglalnia, ha nem akarja magát az utazó férfiközönség részéről izetlenségnek kitenni. Ha szabad lenne az utazó hölgynek akárhol helyet foglalni, a férfi kötelezve volna, hogy az illendőség korlátait megtartsa s izetlenségbe ne vetemedjék. Táncteremben, színházban, sétatérben elfecsegetünk a fiatal leánynyal minden izetlen dologról mert a leánynak nem szabad a bóbiskoló mama mellett a maga hatalmával szembeállani.

Ha szabadságában állana a tolakodót visszautasítani, sok fiatal ur átkozná azt a szabadságot. Ha a nő nem az lenne, ami most, hanem a társadalom vagy a törvény védelme alá volna helyezve, akkor nem volna szüksége a férj vagy a szülő gyámóságára. Ha a nő arra lenne nevelve, hogy szükség esetén maga védje magát: nem kellene éreznie a felügyelet szükségét. Csak az első tolakodót kellene érzékenyen sújtania, megszűnnék a fixirozó monoklik és zwickerek inzultusa. Csak lenne törvényünk akár beczikkelyezve, akár a társadalom tudatában, hogy aki nőt bármi módon feszélyez vagy épen inzultál, könnyörtelen elbánásban részesül, nyugodtan mehetne ki hazulról bármily fiatal nő.

Igy érjük mi a nők szabadságát s ez nem áll ellentétben semmiféle morális vagy etikai törvénnyel, sőt inkább megerősíti mindenikét. De ellentétben áll azzal a közönségesen értelmezett morállal, hogy a férfi mindent megengedhet magának, amire a nő tekintetével vagy életségével feljogosítja. Ellentétben áll azzal a félremagyarázott értelemmel, hogy a férfi nem felelős a nővel szemben. Ez kényelmes tan, de hamis és e mellett a férfit sújtja. Ellentétben áll a műveltséggel, melynek első és utolsó parancsolata, hogy tiszteljük embertársainkat, tehát asszonytársainkat is.

A nőknek így értett szabadsága voltaképpen a női nem kultuszát jelenti, melyet csak feltétlen szabadelvűséggel lehet igazán ápolni. Ha erre a magaslatra fokként való emeléssel felsegítettük az asszonyt, akkor nem lesz szükségünk csodálatos elvekre és tranzendentális teóriákra, nem fogunk trójai kérdést csinálni minden fülemile-pörből s nem fogják az élet harmoniáját minduntalan megzavarni.

Elveteg piéos ajkai nyitva maradtak, nagy szempillái meg sem mozdultak s a rézgyűrűvel ékített, dologtalan vékony ujjai, a mint a kezét lefogatta, remegni kezdtek.

Az énekre figyelt. Ugy tetszett, mintha kővé dermedt volna.

Vékony, piroscsikos szoknyája, tarka viganója elárulta kecses, gyöngéd idomait. Finom lábai, sima, kicsi kezei mutatták, hogy dologkerülő. Gyöngéd csontu bokái, széles vállai, jól kifejlett, remegő melle, karcsu dereka, széles cipője, sovány, gömbölyded fajbéli előkelőségét mutatták.

Szomorú, fényes szemei és keskenyen izezett szemöldökei voltak. Élesen metszett, kissé pisze orra, vékony, piros ajkai, rövid, csontos álla, a közepén alig látható kis gödröcskével, éhes bujaságot fejeztek ki.

Látszott rajta, hogy kóbor természet, a ki revoltál a rendes élet szabályai ellen, a ki az éhség és nélkülözés árán barongol, kóborol a város utcáin, a zöld erdő sűrűiben s ki mindezekért kárpótlást talál az álmokat festő szemlélődésben, a semmivézés nyugalmában.

Nem volt benne semmi féltékenység, semmi a rongyokkal járó alázatosságból vagy szegénységből: öntudatosnak látszott, a ki szívesen átengedte magát ösztöneinek, s a kivel a vér vagy talán a benne elevenre ébredt költői hangulat szeszélyes, kegyetlen játékaikat űzi.

Rongyos volt, szép volt, előkelő volt — és én nem mertem volna őt alazsminával megkínálni.

Merev mozdulatsána engedett.

A pipacsvirággal kezében ment, mint valami

alvajáró, szemeit a kórház imaterm ének nyitott ablakaira függesztve, az ablak alá. A nőstény tigrishez hasonló hajlékony testét mintegy rátapasztotta a falra és figyelt, hallgatta az ájtatos ének árjait. Kéjsóvár, bűnös teste remegni látszott. Szép gyönyörben uszó arczát fölemelte a Béliál leánya és itta, élvezte a névtelen szentek ének-áldozatát, melyet az irgalmasság istenének hoztak.

A pipacs-virágok közül néhány leesett a kövezetre, s a Béliál leánya, mesztelen, szép lábaival rájuk taposott és itta, szivta az ének édes árjait.

Sovány, napbarnította karját csendesen föl emelve, vékony ujjaiával görcsösen belekapaszkodott a magas földszint egyik kiálló diszpárkányzatába, s ott állott a falhoz tapadottan, némán — buja arczán az átszellemültség glóriájával.

Melle időnkint csendesen emelkedett; sóhajtott s a pipacs-virágok reszkettek vékony, dologtalan ujjai között.

Észrevett, s mint a kit valami szegyenletes cselekedeten érnek, gyors mozdulattal lekapta kezét a párkányzatról és pipacs bokkrétáját mind két kezébe véve, indulni kezdett a város felé.

Elébe kerültem.

Magállott és mereven, sértődve, okos szemével büszkén végig mért — én kitétem és ő gyors léptekkel elindult a város felé.

Az apácák éneke elkísért az üllői-ut sarkáig, belevegyült a lövonatu kocsik csengetyűinek hangjaiba, a kocsik rohajába, az emberek sokaságában még messziről láttam a Béliál leányának piros fejkendőjét.

Pirulunk, midőn nyilvánosságra kell hoznunk századunk legnagyobb gaztettét. Hősünk abban a korban, melyben már elég érett volt arra, hogy a törvény által adott jognál fogva érvényes végrendeletet tessen, a helyett, hogy érvényes végrendeletet készített volna; a helyett, hogy valami becstületes pályára lépett volna; a helyett, hogy — ha már okosabbat nem tudott — magát főbe lőtte volna; a helyett számos meggondolatlan pillanatokban költeményeket írt és egy őrizetlen perében, — melyet még halála után is siratni fog — a melynek gyalázatai maradványai is bűnhődni fognak harmad és negyed izigien — nyomtatásban is kiadta merényleteit.

E rémtett és annak megrendítő következményei még most is annyira felizgatnak bennünket, hogy kezünkben reszket a toll és üterünk rendellenes gyorsasággal lüktet. Tartunk tőle, hogy ilyen megzavart lelki állapotban esetleg olyas valamire ragadtatnók magunkat, ami talán hősünk életébe kerülne. Ezért idegeink csillapítása céljából most megyünk a „Kis pipá“-ba, megiszunk néhány krigli szőlősi sört és hozzá eszünk egy kis székely gulyást, hogy azután pihent erővel és a regényírásnál nélkülözhetetlen nyugodt objektivitással beszélhesünk ezen jó családból való ifju vadállati tetteről.

Ideoday Edömér ur egyik előnyös tulajdonául jegyezhetjük fel azt is, hogy erszényében állandóan egy kötélhágcsót hord, a melynek segítségével a vártorony padlásszobájában elzárt kedvesét bármikor megmentheti.

Bírjuk ezen felül hősünk ígéretét, hogy a regényünk folyamán kiütendő összes harminc-éves háborukban részt fog venni. Miután bal karján egy boros pohár alaku anyajegy van, szükség esetén könnyen feltalálható lesz az esetek közt vagy a szibériai olombányákban.

Megígérte hősünk, hogy minden lehető alkalommal párbajozni fog; politikával és a nemzetiségi kérdés megoldásával azonban foglalkozni nem szándékozik, arra pedig lovagi esküt tett, hogy a kormányozható léghajó feltalálása érdekében lépéseket nem tesz.

Miután ezen és még több más irányban tisztába jöttünk hősünkkel, beoltattuk őt himlő és sárgaláz ellen, egész lakását karbolla fertőtlenítettük, zsebébe dugtunk egy „Hogyan védekezzünk a kolera ellen?“ című népies röpiratot — és ezzel, ugy hiszük, mindazt megtettük, a mit egy hivatását komolyan felfogó regényíró ezen minőségéből folyólag, mint olyan megtehet.

Hősünk még nőtlen... egy szóval belőle tisztességes ember is válhatik. Hogy csakugyan azzá fog-e válni, vagy pedig egy hitvány himpellérel van dolgunk, ez még a jövő titka. A jövővel pedig még ráérünk törődni, előbb egy szomorú epizódot fogunk hősünk multjából — diszkrét titoktartás reményében — elbeszélni.

20

kölesönöz az, hogy az első díj győztese a magyar sakkbajnoki címet is elnyeri. A versenyre mestereinket a napi lapok útján fogják föl hívni, ez azonban addig aligha fog megtörténni, míg a Budapesti Sakkör helyiségének kérdését tisztába nem hozzák. Ugy hírlik, hogy a fővárosi karambol-egylettel egyesülve, sakk- és karambol-klubot szándékoznak alakítani.

A berlini „Centrum“ sakkegylet mesterversenyére heten jelentkeztek, névszavai: Bardeleben, Charousek, Cohn, Gutmayer, Heinrichsen, Mieses és Walbrodt. A torna január 18-án kezdődött, jelenlegi állása a következő: Bardeleben, Charousek, Cohn, Mieses 2—2 pont, Gutmayer és Heinrichsen 1—1, Walbrodt 0. Mi magyarok különösen honfitársunk Charousek szereplését kísérjük figyelemmel. Játszmákat jelen számban azért nem hozhatunk, mert azok a rendező sakkegylet tulajdonát teszik s engedélne nélkül nem közölhetők.

Amerikából írják, hogy Pillsbury és Showalter között Brooklynban macs jött létre. Tét egyenkint 1000 dollár. Győztes ki hamarabb nyer 7 játszmát. — Mackenzie A. F. híres feladvány-szerző Knigstonban meghalt.

Helyreigazítás. Mult számunkban közölt 89. számú Dr. Kálniczky-féle három lépésben a világos király b8-ról c8-ra teendő.

Budapestről írja levelezőnk, Konyovits ur, hogy Charousek, ki jelenleg Berlinben a mesterversenyen vesz részt, azonkívül Walbrodt és Bardeleben ellen macscsokat játszik. Most a Walbrodt elleni macs folyik, melyben Charousek eddig 2 játszmát nyert. Ugyancsak konyovits ur értesít bennünket arról, hogy az „Egyetemi Kör“ sakkozó versenyt rendeznek február hónap s eddig már hét résztvevő jelentkezett.

Ü z e n e t e k.

Dolgozatok és cserepéldányok (échange) követhető címre küldendők (adresse): „Heti Sakkszemle, Nagyváradi, Perczes-utca 752.“

Szerkesztőségünk megvételre keresi a „Budapesti Sakkszemle“ I. évf. 2. IV. évf. 7. V. évf. 1. és 2. számait. Szivesajánlatok a fenti címre teendők. A keresett számokat esetleg a nevezett újság más számaival elcseréljük.

S. A. Nagy-Lomnicz. Mindket levelét megkaptuk. Alkalmilag válaszolunk.

Dr. K. G. Tornallya. A helyreigazítást kívánságához képest hoztuk.

K. M. Budapest. Szives értesítéseit rögtön fölhasználtuk. Nektünk is az a véleményünk, hogy Charouseknek a 3 renisből kettőt meg kellett volna nyernie. A Caissa ügyre vonatkozó megjegyzése fején találta a szeged. Irunk.

(A „Hétfői Értesítő“ állandó rovata.)

II. évfolyam.

Nagyváradi, 1897. február 1.

5. szám.

Megjelenik
minden hétfőn.
Ára egész évre
6 korona.

HETI SAKKSZEMLE.

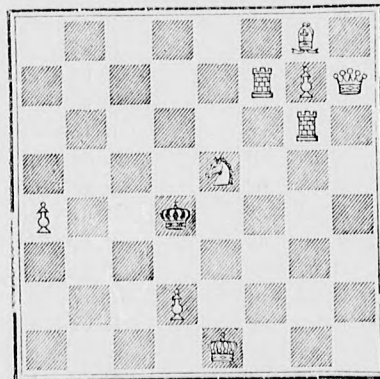
SZERKESZTIK:

GESZTESI ÖDÖN és HUSZÁR ANTAL.

Szerkesztőség:
Perczes-utca
752. sz.
Kiadóhivatal:
Kossuth-utca
1970. sz.

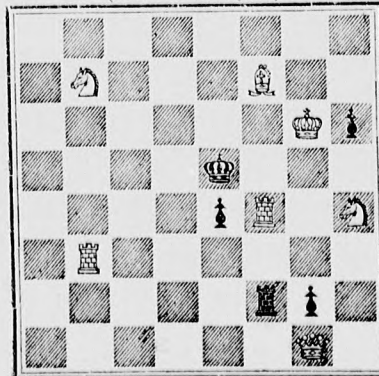
93. feladvány.

Onitiu Valér, Szeged.

Mat 2 lépésben.

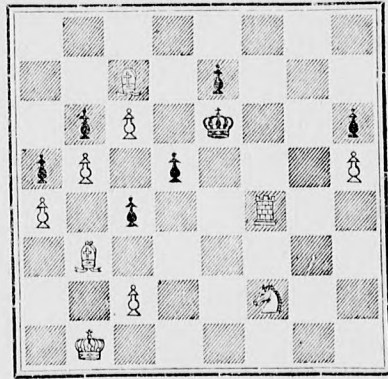
95. feladvány.

Tuzar V., Prága.
(Cseh Sakktapok.)

Mat 2 lépésben.

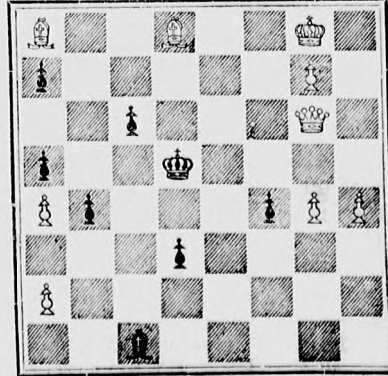
94. feladvány.

Dr. Exner Kornél, Budapest.

Mat 4 lépésben.

96. feladvány.

Kellner Ferencz, Lipcse.
(Deutsches Wochensach.)

Mat 3 lépésben.

III. FEJEZET.

AZ IFJUKORI BÜN.

Emidei és amodai Ideoday Edömérről az előbbi fejezetekben már elárultuk, hogy ő kötélgáncs-tulajdonos és hogy a regényhősi állásra számos, tagadhatatlanul előnyös tulajdonsága kvalifikálja.

Igazságérzetünk azonban nem engedi, hogy ezzel szemben — fájdalommal bár — be ne valljuk, miszerint hősiünk egyéb tekintetekben még igen sok kívánni valót hagy fenn és dacára azon bölcs és szeretetteljes tanácsoknak, a melyeket neki adtunk, ő egyike a leggyávább és ügyefogyottabb hősöknek Európában és a kapcsolt részekben. És csakis kényszer-helyzetünkől kifolyólag kell őt azon diszes polcon, mely neki e regényben jutott, megtűrnünk.

Köteles nyíltságunk folytán továbbá azt is el kell mondanunk hősiünkről, hogy mindezek felül rovott előéletű is. Multján sötét folt ragyog.

Igen, ez a tisztességes családból való ifju, a kit szülei az Ideodayak hagyományos derék szellemében neveltek, mely nevelés elvei hivatva lettek volna őt a tiszta erkölcs és feddhetlen becsületesség útjára vezetni; ezen ifju, a kit tanítói az állami jogrend tiszteletére és a felebarátai iránti türelemre oktattak: a megtévelyedés egy végzetes pillanatában letért az egyenes ösvényről. Megfeledezett magáról, mint annyi más és e ballépésével örökre megbélyegezte őseinek nagy nevét.

Azóta mint súlyos teher nehezül lelkére a soha nem szűnő maró önvád, a megbánás rettenetes furdalása, mert

érzi, hogy sem könyeivel, sem mérhetlen lelki szenvedéseivel, sem szigorú vezeklésével nem teheti jóvá soha azt, amit ifju korában elkövetett.

Vannak bűnök, a melyek az idők folyamán elévülnek, a melyekért talán meg is lehet bocsátani, ha a megtérés őszinte jelei mutatkoznak. Vannak bűnök, a melyeket lehet menteni, mert a helyzet, a körülmények, a sors és mindenek, amik az emberi akaraton kívül és fölül állanak, összejátszottak a sajnos eredmény létrejötténél.

De vannak bűnök, a melyekre nincs kegyelem! A melyekért még akkor is, midőn elkövetőjének már nyakában van a hurok, nem mondhatunk egyebet:

— Istennél az irgalom . . .

Ilyen bűn az, a mit hősiünk elkövetett.

Mit tett tehát Ideoday Edömér? Esernyőt lopott, sikasztott vagy pénzt hamisított? Rabolt, gyilkolt vagy biciklizett?

Óh, ha csak ennyi volna!

Ugy talán megkeseríté nagyatyjának utolsó perceit? Megmérgezte nővéreit, mert leszakadt gombjait nem akarták fölvarrni? Feldulta családok boldogságát, megszegte esküjét, orvul lelőtt ártatlan embereket avagy fogorvos volt? . . .

Nem, ez mind kevés.

Ugy hát templomokat fosztott ki, hálátlan volt életének megmentője iránt, dicsőítette az adófizetést avagy beleszólt a sakkozók játékába?

Nem, nem! Mindezekért töredelmesen vezekelhetett volna, mert mindez még menthető lenne Isten és a földi bírak előtt. A legelvetemültebb szörnyeteg, a vadállattá sülyedt ember lelkében is ott dereng egy kis fény, a mely világot vethet a sötét tett okára és a mely szánalomra, mérsékletre bírhatja az igazság sújtani készülő karját.

De a mit regényünk hőse tett, arra nincs pardon, azért nem lehet bocsánat sem itt e földön, sem ott a másik világon.

135. Spanyol játék.

Budapest, 1893. V. játszma.

Makovetz.

Charousek.

1. e2-e4	e7-e5	26. V f3-e2 ¹⁾	a6-a5
2. H g1-f3	H b8-c6	27. d3-d4	b5-b4
3. F f1-b5	g7-g6	28. a3 : b4	V d7-a4
4. H b1-c3	F f8-g7	29. V e2-c4	c5 : b4
5. d2-d3	H g8-e7	30. F a2-b3	V a4-e8
6. F b5-c4	h7-h6	31. d4 : e5	d6 : e5
7. F c1-e3	0-0	32. V c4-e6	V e8-c6
8. V d1-d2	K g8-h7	33. V e6 : c6 ²⁾	H e7 : c6
9. h2-h4	f7-f6	34. F a2-d5	b4 : c3
10. h4-h5	g6-g5	35. F d2 : c3	H c6-b4
11. a2-a3	d7-d6	36. F d5-e6	B f8-d8
12. 0-0-0	F c8-g4	37. B d1 : d8	B b8 : d8
13. V d2-e1	V d8-d7	38. F c3 : b4	a5 : b4
14. H c3-d5	B f8-e8	39. K c1-c2	B d8-e8
15. F c4-b5	a7-a6	40. F e6-d5	B e8-e7
16. F b5-a4	b7-b5	41. B h1-a1	F g7-f8
17. F a4-b3	H c6-a5	42. B a1-a8	K h7-g7
18. F b3-a2	H e7 : d5	43. K c2-d2	B e7-d7
19. F a2 : d5	c7-c6	44. B a7-a5	B d7-c7
20. F d5-a2	c6-c5	45. K d2-e3	B c7-e7
21. F a2-d5	B a8-b8	46. K e3-f3	K g7-h8
22. F e3-d2	F g4 : f3	47. K f3-g4	K h8-h7
23. V e2 : f3	H a5-c6	48. K g4-f5	K h7-g7 ³⁾
24. c2-c3	H c6-e7	49. B a5-a6	Főladja.
25. F d5-a2	B e8-f8		

136. Olasz játék.

Játszották Temesvárott 1896. évben

Vy.

Mayer György.

1. e2-e4	e7-e5	7. e5 : f6	d5 : c4
2. H g1-f3	H b8-c6	8. f6 : g7	B h8-g8
3. F f1-c4	F f8-c5	9. V d1-e2+	F c8-e6
4. c2-c3	H g8-f6	10. F c1-h6	V d8-f6 ⁴⁾
5. d2-d4	e5 : d4	11. V e2-d2	0-0-0
6. e4-e5	d7-d5	12. F h6-g5 ?	V f6 : g7 !

1) f6-f5 fenyegetett. 2) V e6 : e7-re c5 : b4 kövekezik. 3) F f8-g7-re B a1-a8 kövekezik. 4) Kelepcze.

13. F g5 : d8	V g7 : g2 !	18. V d2 : d1	c4 : d3+
14. B h1-g1	V g2 : g1+	19. K e2 : d3	B g1 : b1
15. H f3 : g1	B g8-g1+	20. B a1 : b1	F g4-f5+
16. K e1-e2	F e6-g4+		Világos főladja.)
17. f2-f3	d4-d3+		

137. Spanyol játék.

Budapest, 1896. december 25.

Ecner Győző.

Charousek Rezső.

1. e2-e4	e7-e5	14. h2-h3	V d8-f6
2. H g1-f3	H b8-c6	15. h3 : g4	V f6 : f4
3. F f1-b5	H g8-f6	16. V d1-d4	V f4 : d4
4. 0-0	H f6 : e4	17. H f3 : d4	B f8-b8
5. d2-d4	F f8-e7	18. b2-b3	c6-c5
6. d4 : e5	d7-d5	19. H d4-e2	c5-c4
7. e5 : d6	H e4 : d6	20. f2-f3	h7-h5
8. F b5-a4	0-0	21. H e2-c3	B b8-e8
9. H b1-c3	F c8-g4	22. B f1-e1	K g8-f8
10. F c1-f4	F e7-f6	23. K g1-f2	c7-c6
11. H c3-d5	F f6-e5	24. B a1-d1	B e8 : e1
12. F a4 : c6	F e5 : f4	25. B d1 : e1	c4 : b3
13. H d5 : f4	b7 : c6		Döntetlen.

Vegyes közlemények.

Lasker-Steinitz macs. A nagy revans-harc Steinitz kemény vereségével végződött mint azt számunkban már jelentettük. Hogy ezt a rá nézve kedvezőtlen kimenetelt mi okozhatta — arra csak azt válaszolhatjuk, hogy Steinitz bizony már öregszik s így nem csoda ha játéka nem olyan mint a minő hajdanában volt. Hiába nem vett részt a budapesti versenyen önkiméletből, hiába használta Wörishofenhen Kneipp páter kuráját — az aggkor kérelhetlenül érvényesíti hatalmát. Különben Lasker sem játszott úgy a hogy máskor szokott s bátran mondhatjuk, az egész macs sehogysen felelt meg a várakozásoknak.

A kölni sakkör legutóbbi közgyűlésén egyhanglagon elhatározta, hogy a német sakközlettség 11-ik kongresszusát az 1898. évre ő fogja rendezni.

Budapestről írják nekünk, kiegészítésül multkori hírünkhöz, hogy a Budapesti Sakkör legutóbbi választmányi ülésén a tervezett mesterverseny céljaira 1200 koronát szavazott meg. A tornának különös érdekességét

1) Snájdíj játszma.

CSARNOK.

János király.

János király Aduvában
Szinthe beteg nagy buvában
S keserű a kacaja :
Fából vagyon a kilincsem,
Becsületes trónom sincsen —
Hahaha !

Menj Adenbe, hű cselédem,
Csináltass egy trónust nékem
S mihelyt kész lesz, hozd haza.
Vigy élelmet, pénzt halommal
S alkudj meg az asztalossal —
Hahaha !

Pakol, indul a hű Denghe
S elutazik nagy sietve,
Ő, meg bátor csapata ;
Mennek szomjan, mennek étlen,
Lóhalálban a — tevéken...
Hahaha !

Asztalos ur szépen kérjük,
Fejedelmi trón kell nekünk,
Réz legyen az aranya...
Itt van érte két zsák tallér,
János király nagy gavallér —
Hahaha !

S Adenben a karaván had
Hosszan tartó lakomát csap,
Iszik nappal éjszaka,
S ki se fogy a dözsölésből
Míg a trónus el nem készül
Hahaha !

Végre kész a drága jószág,
Begöngyölik, bepakolják,
Azzal aztán el, haza !
Ha meglátja ő felsége,
Rendjeleket kapnak érte —
Hahaha !

De a pusztán, merre járnak,
Neszét veszik a zsványok
(S most jön még csak a java !)
Jobb helye lesz ennek nálunk,
Benne majd csak elpipázunk —
Hahaha !

És Denghét meg embereit
Megtámadják, elpüfölik ;
Gyalázatos egy csata !
Ököl, bunkó gyorsan végez
És a trón a rablóké lesz —
Hahaha !

János király ő felsége
Toporzékol bűsz dühébe
S szinte csattog a foga ;
Arcza sápad, zöldül, kékül :
Mit csináljon trónus nélkül ?
Hahaha !

Soha, soha ilyen szégyent !
Nem is tarthat trónbeszédet
Mert a drága trón oda !
Nincs pandur, ki visszahozná
S mit szól majd az ujság hozzát ?
Hahaha !

Nesztek ordó, nesztek sorba —
Ötven bot a talpatokra
Szedte-vette rongyhada !
Bőven van, hát bőven adjuk !...
— El is verik rögtön rajtuk,
Hahaha !

S trónja vesztén, kész nevetség.
Gyászkönyvetek sir a felség,
De marad egy vigasza :
Ellopták — szól — no, de jól van :
Csak *alattam* s nem *alólam*.
Hahaha !

Endrődi Sándor.

Farsang.

A szittya magyar, mikor e napokban dárídós jó kedvvel megpödríti a bajuszát és a mulatozás jóremény-ség szigetére fordítja a hajóját (beszéljünk így, ha dagályosak akarunk lenni) mondván: „Farsangoljunk egy kicsit, nem is gondolja, hogy teuton jellegtű bocsájtott ki szittya ajkai mögül, hiszen a farsang határozottan német szó és ered a farseln igéből. Sőt szinte mondhatnám, nem csak a szót gyurtuk át az öblös magyar torokra, de a mulatozás módját is.

A farsang nemcsak év szerint hosszú, vagy rövid, például most 55 nap, de nemzetek szerint is. Lég-hosszabb a farsang a velenceieké, ahol már karácsony második napján kezdetét veszi a vigadozás. Egyébként a legtöbb nemzetnél január 6-án kezdődik s tart hamvazó szerdájáig. A heves spanyolnak azonban vért tulságosan feltűzelné a sok muri, ők tehát a farsangot megkurtították s náluk Sebestyén napkor kezdődik a hejehuja. Hány kikapós spanyol legény vágyik tehát a vigalomszabadító derék S.t.-Sebestyénre s hány andaluziai szépség tartja a legszebb névnek Sebastianit !

A büszke spanyolok azonban még eléggé méltányosan korlátozták Carneval hercege hatalmát, hozzájuk képest a rómaiak valósággal detronizálták a legkedélyesebb potentátot, összevissza tizenegy napig tart a római farsang, ott nem is farsang, hanem karneval, a mi magyarra lefordítva azt teszi: hus ! Isten veled, vagyis tizenegy nap heje huja, aztán következik a vízbe griz !

Jóllehet az olasz farsang csak tizenegy napos, de sehol annyi farsangi mulatság nincs mint Olaszországban.

Mit ér a mi 5—6—7 hetes farsangunk, ha azok után deficites rendezők, pénz kifosztott apák sajognak és a korcsmárosok néregeverői telítettek meg fukszinosa boraikkal, elsörendű katzenjammerrel.

Mi lesz február 20-ától a nappolyi, velencei, római utcákon ! A tizenegy napos farsang mulatozásában részt vesz Umberto király, meg az olasz gondolás és halárus. Egyetemes, országos muri fejlődik ki s csábos, varázsos elannyira, hogy három évezred civilizációjával dacol s még ma sincs meg a civilizációjának az az ereje, hogy a pogánykor eme megszelídített bachanáliáit a nép köztudatából ki tudná verni.

Ugyanis ki ne tudná, hogy az olasz utcai farsangi vigadozások a Saturnalia ünnepekből származtak s hogy a mulatozás vágya, konvencionális népszokásai mennyire megrögzöttek évezredek óta a nemzetekben : tanúság rá az olasz népnek, ennek a katolicizmust legelőbb befogadó keresztény szellemében is első népnek, csökönősége, melylyel ellenállott a talajt verő keresztényiség első századában a parancsnak s jóllehet tiltották és büntették, — mégis megtartotta a Saturnaliákat, ezeket a pogányünnepeket, melyeket a pogánykorban decz, 17-től 20-ig ünnepeltek a termőföld és a társadalmi rend inténének. Mint a pogánykori saturnaliákon, az olasz farsangon is minden ember örömmel élt s csak az olasz nép százados elszegényedése folytán veszté színét a korzók zajos karneválja.

Maga a karnevál újabb bizonyossága annak, hogy a keresztény hittérítés mily életrevalón számolt a meggyökerezett pogány népszokásokkal s mily öntudatosan ruházott rájuk keresztény színezetet.

Nincsen leíró tehetségnek hálásabb feladat, mint az olasz, nevezetesen a velencei karnevál. Pedig a mai farsangi népünnepség mennyivel fakóbb a régiéknél ! Hajdan nemcsak álarczos felvonulásokat tartottak, virágot és cukorból készült golyócskákat dobáltak a járókelőkre, mint ma, mikor az olasz dévajáknak ez a mókája meghatja az európai, a velencei karnevál még állatviadalaról, valamint löversenyeiről is híres volt. Valóságos bűbájjal hat az utca egyetemes vígsága s s a mindennek öröme mindenkit megrészesít.

A csélesap francia is nagy dárídókat rendez farsangján s az általános jókedv tetőpontra akkor hág, midőn feltűnőnek az ugynevezett „kövér ökrök”, álarczban vezetik végig az utcákon s temetik a farsangot.

Sevillában, Cadixban még ma is legfenyesebben fest a farsang-tájt az utca. Sok álarczos, nagy vígság.

Németországban a reformáció, a komórság kultusza üzent hadat a Narrenfesteknek, a bolondok napjának, de a század elején egyesületek alakultak, hogy a kellő korlátok között a kedves farsangi népszokást újra meghonosítsák. A düsseldorfi farsangi játékok ma is híresek. Voltaképen a misztériumokból átvedlett világi szindarabok vaskos humorral, de azért nem akkora lédséggel, mely nem komoly szinpadainkon a Csaj meg édes. Helyettes, Mi történt az éjjelen, hogy csak néhányat említek, valóságos szégyenszemre dobozódik.

A mai farsangnak nincsen költészete. Az az hogy ha a papa lapos bugyolárisára gondolunk, — nagyou is van.

V. L.

Adórendszerünk.

Nagyvárad, 1897. jan. 30.

Soha jobb alkalom nem kínálkozott adókievetési rendszerünk hiányainak és tarthatatlanságának fölismérésére, mint az épen most folyó és már vége felé járó III. oszt. kereseti adó, tárgyalása tapasztalja s megsínyli annak rossz hatását az adózó polgárság s beismeri azt maga az adókievető bizottság is, mely a lehetőség legszélső határáig is elme gy méltányosság tekintetében.

A legkényesebb adónemek egyike a III. oszt. kereseti adó. Nemcsak azért, mivel a haszonhajtó foglalkozást üző adózók sokféle ága nem engedi meg egy általános kulcs fölállítását, mely szerint az adó kivethető volna, mint az a IV. oszt. kereseti adónál van, hanem azért is, mivel épen ez általános kulcs hiánya folytán az adózó polgár ki van téve a kincstári képviselő méltánytalan fellebeszésének, mely a legtöbb esetben nem akarja elismerni a város által javasolt s az adókievető bizottság által is jóváhagyott adóösszeget.

Érdekes vizsgálni, minő bizonytalan alapokon mozog ez adónem kivetési rendszere s ennek folytán végeredményében minő egyenetlenül, aránytalanul s igazságtalannul sózza a magas adót a polgár nyakába.

Mindenekelőtt bekérjük a polgárságtól a valloásokat. Be is adja a fele, a másik rész rá sem hederít, úgy gondolkozva, hogy úgy is annyit ér az, mint a turi szentelt víz.

Ezek után az illető városrész számtisztje megteszi javaslatát minden egyes adózó polgárra s foglalkozás szerint beosztott lajstromba egybefoglalva elküldi azt a pénzügyigazgatásnak, hol szintén megteszik rá a javaslatot, természetesen jóval borsosabban, mint az eredeti.

Most kerül a sor a tárgyalásra. Az adókievető bizottság fölidézteti a polgárokat foglalkozás szerint és arányosítja adójukat. P. l. a kereskedők között megállapítja, hogy ez kiskereskedő, az nagykereskedő s hogy ennek vagy annak jobban megy. Már ebből is látható, mennyi tévedés s igazságtalanságnak van kitéve az adózó polgár e fölületen, rendszernek nem is nevezhető kivetés által.

Azaz dehogy is nincs rendszer. Az illető kereskedő üzletbérét veszik alap gyanánt s kivetik az üzletbér után a 10 százalék III. oszt. kereseti adót, úgy okoskodva, hogy a ki képes 3—400 frt üzletbért fizetni, az megfizetheti az utánna járó 30—40 frt adót is. Minő képtelenség ! Azért, ha a kereskedő keservesen leszurkolja a magas boltbért, a mi neki legnagyobb gondja, hát még fizesse rá az utánna járó tíz százalékat is. Szép okoskodás !

A hol pedig nem vehetik alapul az üzletbért, hát ott bizony vajmi gyengén védekezhetik az adózó delikkvens az adókievető bizottság méltányossága daczára is a kincstári képviselő fellebeszési mániája ellen.

Egy szatócsot 8 frttól kezdve egészen 25 frt-ig is megadóztathatnak, kivált ha rásütik, hogy üzlete

jó helyen van. Hát még a nagykereskedők; kik 100 frton felül is fizetik a III. oszt. adót, a mi még nem volna sok, ha nem jönne hozzá a sok czafrang: pótdadó, fejadó, városi adó, utadó stb., melyek együtt véve megközelítik az adóalapot.

Azt hisszük, hogy a tervezett adóreform legfogasabb kérdése a III. oszt. kereseti adó mikénti megoldása lesz. Valóban szinte lehetetlen itt méltányos s minden tekintetben igazságos állapotokra helyezkedni. A haszonhajtó foglalkozások egész sora mind oly változó s forgandó, hogy egységes kulcs föllállítása absolute lehetetlen. A három évre való kivetés is sok igaztalan adózásra ad alkalmat, de hát az állam sem teheti ki minden évben a népet s kasszáját az adótárgyalások izgalmainak.

Egyedüli mód lenne talán szerény véleményünk szerint osztályzatokat felállítani a foglalkozások közt s az osztályokban állítani föl a kulcsot s akkor az adózás legalább egyenletes, arányos volna. P. l. a kisebb iparágakat, mint bérkocsi tulajdonos, szekeres és más kisebb jövedelmet hajtó foglalkozásokat egy kalap alá vonni s elnevezni p. l. I. osztálynak s megállapítani, hogy itt, tekintettel a kis jövedelemre a kulcs pl. 1 százalék lesz. Így aztán mindig fölfelé haladva, megállapítanak végre az összes osztályokat s azok méltányos és helyes kulcsait s elérnék ezáltal nemcsak azt, hogy az adókvetés rendszeres s legalább megközelítőleg igazságos lenne, hanem tekintve azon körülményt, hogy ez újabb rendszer folytán adókvető bizottságokra nem lenne szükség, óriási összegeket takarítana meg az állam a napi-díjakból, melyek most az országsherte működő adókvető-bizottságok révén horribilis összegre rugnak.

Nagy föladat vár az adóreformot kívinni akaró közegekre, óhajtható, hogy a reform egyik legkényesebb részét a III. oszt. kereseti adó kvetését rendszerre megállapítását az egyedüli helyes mederbe terejlék.

Felelős szerkesztő és laptulajdonos: **Sarkadi Ignác.**
Főmunkatárs **Rácz Mihály.**

Meghívás.

A „Nagyvárad-vel. és váraljai takaré- és segélyegyleti Szövetkezet“ február hó 2-án d. e. fél 11 órakor

alakuló közgyűlését

tartja, a velencei Népkör helyiségében.

Az előkészítő bizottság ma este fél 8 órakor tartja ülését, melyre az aláírókhoz gyűjtők tisztelettel meghívotnak.

Dr. Moskovits,
az elők. bizotts. elnöke.

18

Jelzálogkölcson

és
birtok-forgalmi intézet.

Jelzálogkölcsonök házakra, birtokra, a valódi becsérték 3/4 részéig 20-60 év közti időre **kézpénzben**. Csekély kamattal tőke is törlesztetik. Lebonyolítás a legrövidebb idő alatt.

Semmi előleges költség!

Felvilágosítással **díjtalanul** szolgál!

A „MERKUR“

Általános Kereskedelmi Kalauz
Harsányi Soma 92 6-0

ügynökségi és bizományi irodája

Nagyváradon, Piacz-tér, Kurländer-ház.

Belépési felhívás!

a „Polgári takaré- és segélyszövetkezet“
II. évtársulatába.

Ezen évtársulat 1897. január 3-án kezdődött és 1899. év végéig vagyis 156 héten át tart. Mindenki tetszés szerinti számban jegyezhet üzletrészeket s minden üzletrész után hetenként 10 kr. fizetendő. A három év letelte után az évtársulat feloszlik s az összes jövedelem a résztvevők közt felosztatik és mindenki kézpénzben megkapja a befizetett tőkét a felmerült haszonnal együtt.

A mult ciklus üzleteredményeképp üzletrészenként 1 frt 20 kr osztaték fizetett.

Az intézet célja a takarékoságot előmozdítani s önségélyt nyújtani. Minden tag az általa befizetett összeg 1/5 részét előnyös kamattal mellett kölcsönképpen felveheti.

Ezen évtársulatnak eddig több mint 900 tagja van mintegy 18.000 részjeggyel. Belépni óhajto tagok még rövid ideig felvétetnek, de kötelesek a január 3. óta elmulasztott heti befizetéseket késedelmi illeték nélkül e yszerre megfizetni.

A közönség kényelme szempontjából a befizetések hetenként 3-szor eszközölhetők és pedig

Vasárnap . . . d. e. 10-12 óráig

Szerda . . . d. u. 1/25-6 óráig

Péntek . . . d. u. 1/25-6 óráig

a szövetkezet üzlethelyiségében Szent László-tér, Kovács-ház. 192

A Polgári takaré- és segély-szövetkezeti igazgatósága.

Uj varrógép raktár.

Tisztelettel értesitem a n. é. közönséget, hogy ujonnan berendezett üzletembe a **legjobb és legolcsóbb**

varrógépek kaphatók.

Családi Singer varrógép
32 frttól feljebb.

Valamint:

Wheeler-Wilson, karikahajós, Vibrating

és más különleges varrógépek.

Ugyszintén **alkatrészek** eladása.

villanyos csengők és Telefonok felszerelése.

Minden rendszerű varrógép pontosan és jutányosan javíttatik.

Becsés pártfogását kérve, tisztelettel:

Feigenbaum H.

Kert-utca, Ipartestület háaz mellett

Uj fűszer-, csemege-, illatszer- és pipereáru-kereskedés

Tisztelettel hozom a mélyen tisztelt közönség szives tudomására, hogy

Moskovits Szidor utóda

czég alatt Nagyváradon (Szent-László-tér) egy rég érzett hiányt pótolandó

illatszerek és pipere-czikkékből

álló üzletet nyitottam.

Nagy választékban tartok raktáron bel- és külföldi pipere- és illatszereket eredeti csomagolásban, kaphatók továbbá kenőcsök, pipere-szappanok, hajfestő-szerek, hölgyporok (poudre), mosdóvizek, fogporok, fogkefék, Odol- és különféle szajvizek, szoba-illatok stb. valamint legfinomabb orosz és chivai theak, tea-sütemények, rum, cognac és gyógyborok chokoládé és Cacao, gazdasági czélokra carbolok és fertőtlenítő szerek a **legjutányosabb** árak mellett.

A nagyérdemű közönség becsés pártfogását kérve, maradtam

teljes tisztelettel

Moskovits Szidor utóda.

Vidéki megrendelések a leggyorsabban és legpontosabban eszközölteknek.

ALAPITTATOTT
1874.

LASZKY ÁRMIN

ALAPITTATOTT
1874.

könyvnyomda, könyv-, zenemű-, papir-, író- és rajzszerek kereskedése

a „SZABADSÁG“ politikai napilap kiadóhivatala,

Nagyvárad, Kossuth Lajos-utca

tisztelettel értesíti az olvasó közönséget, miszerint a már 23 év óta fennálló könyvnyomda és papir nagyraktárával kapcsolatos

MODERN ANTIQUARIUM

KÖNYVKERESKEDÉSEBEN

az összes legújabb és legjelesebb irodalmi termékek mélyen leszállított áron kaphatók.

Ingyen és bérmentve minden irodalom-barátnak készséggel megküldi a raktáron levő különböző művek jegyzékét.

Casinók, olvasó-körök, nép-, ifjusági-, tanodai- és önképző-köri könyvtárak a lehető leggondosabb kiszolgálásban és különös kedvezményben részesülnek.